

A Magyar Nemzeti Bank

10/2019. (IV.15.) számú ajánlása

a befektetési szolgáltatás nyújtása során irányadó előzetes tájékoztatói kötelezettség megfelelő teljesítésének egyes szempontjairól

I. Az ajánlás célja és hatálya

Az ajánlás célja a befektetési szolgáltatási tevékenység során irányadó előzetes tájékoztatói kötelezettség teljesítésével kapcsolatban a Magyar Nemzeti Bank (a továbbiakban: MNB) elvárásainak megfogalmazása, és ezzel a jogalkalmazás kiszámíthatóságának növelése, a vonatkozó jogszabályok egységes alkalmazásának elősegítése.

A pénzügyi eszközök piacairól, valamint a 2002/92/EK irányelv és a 2011/61/EU irányelv módosításáról szóló 2014. május 15-i 2014/65/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv (a továbbiakban: MiFID II) 25. cikke, illetve a 2014/65/EU európai parlamenti és tanácsi irányelvnek a befektetési vállalkozások szervezeti követelményei és működési feltételei, valamint az irányelv alkalmazásában meghatározott kifejezések tekintetében történő kiegészítéséről szóló 2016. április 25-i (EU) 2017/565 felhatalmazáson alapuló bizottsági rendelet (a továbbiakban: Rendelet) 54-56. cikke a befektetési vállalkozások számára a befektetési szolgáltatás nyújtása során irányadó előzetes tájékoztatói kötelezettséget határoznak meg, továbbá tartalmazzák az alkalmasság és megfelelés értékkelésének szempontjait. A Rendelet előírásai közvetlenül alkalmazandók, a MiFID II vonatkozó rendelkezései pedig a befektetési vállalkozásokról és az árutőzsdei szolgáltatókról, valamint az általuk végezhető tevékenységek szabályairól szóló 2007. évi CXXXVIII. törvénybe (a továbbiakban: Bszt.) kerültek átültetésre.

Az MNB jelen ajánlás közzétételével biztosítja az Európai Értékpapír-piaci Hatóság (a továbbiakban: ESMA) 2018. november 6-ai, ESMA35-43-1163 számú, a MiFID II szerinti alkalmassági követelmények bizonyos szempontjairól kiadott iránymutatásainak¹ való megfelelést is.

Az ajánlás címzettjei

- a) a Bszt. szerinti befektetési vállalkozások,
- b) a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 2013. évi CCXXXVII. törvény szerinti hitelintézetek, amennyiben a Bszt. szerinti befektetési szolgáltatási tevékenységet végeznek, valamint ügyfeleiknek strukturált betéteket értékesítenek vagy azokkal kapcsolatos tanácsadást nyújtanak,
- c) a kollektív befektetési formákról és kezelőikről, valamint egyes pénzügyi tárgyú törvények módosításáról szóló 2014. évi XVI. törvény (a továbbiakban: Kbtv.) szerinti ÁÉKBV-alapkezelők a Kbtv. 6. § (2) bekezdésében meghatározott tevékenységek végzése esetén, valamint
- d) a Kbtv. szerinti alternatív befektetési alapkezelők a Kbtv. 7. § (3) bekezdésében meghatározott tevékenységek végzése esetén
(a továbbiakban együtt: Vállalkozások).

¹ www.esma.europa.eu/sites/default/files/library/esma35-43-1163_guidelines_on_certain_aspects_of_mifid_ii_suitability_requirements_hu.pdf

Az ajánlás alkalmassági értékelésre irányadó rendelkezései teljes egészében alkalmazandók azon Vállalkozások esetében, amelyek befektetési tanácsadás és portfóliókezelés szolgáltatásokat nyújtanak, függetlenül az ügyfelekkel történő interakció módjától. Az ajánlás egyes pontjainak alkalmazása – az ügyfelek és a Vállalkozások munkatársai közötti korlátozott vagy nem létező interakció miatt – különösen fontosnak tekinthető robottanácsadás nyújtása esetén.

Az ajánlás elsődlegesen azon helyzetekre vonatkozik, amelyekben a Vállalkozások a szolgáltatásokat lakossági ügyfeleknek nyújtják, az azonban a szükséges mértékben a szakmai ügyfeleknek történő szolgáltatásnyújtás esetén is alkalmazandó, figyelembe véve a Rendelet 54. cikk (3) bekezdését és a Bszt. ügyfél minősítésére vonatkozó szabályait (Bszt. 48. és 49. §-a).

Jelen ajánlás a jogszabályi rendelkezésekre teljeskörűen nem utal vissza az elvek és elvárások megfogalmazásakor, mindez azonban a kapcsolódó jogszabályi előírásoknak való megfelelés kötelezettségét nem érinti.

Jelen ajánlás adatkezelési, adatvédelmi kérdésekben iránymutatást nem fogalmaz meg, a személyes adatok kezelése vonatkozásában semmilyen elvárást nem tartalmaz, és az abban foglalt követelmények semmilyen módon nem értelmezhetőek személyes adatok kezelésére vonatkozó felhatalmazásnak. Az ajánlásban rögzített felügyeleti elvárások teljesítésével összefüggésben történő adatkezelés kizárólag a mindenkor hatályos adatvédelmi jogszabályi rendelkezések betartásával végezhető.

II. Értelmező rendelkezések

1. Jelen ajánlás alkalmazásában:

1.1. *alkalmassági értékelés*: az ügyfélre vonatkozó teljes információgyűjtési folyamat és egy ezt követő értékelés egy adott befektetési termék ügyfél számára való alkalmasságáról olyan Vállalkozás által, amely alaposan ismeri az adott terméket, amelyet ajánlhat, vagy amelybe az ügyfél nevében befektethet;

1.2. *befektetési termék*: a Bszt. 6. §-a szerinti pénzügyi eszköz és a Bszt. 4. § (2) bekezdés 58a. pontja szerinti strukturált betét;

1.3. *robottanácsadás*: befektetési tanácsadás és portfóliókezelés szolgáltatások nyújtása – teljesen vagy részben – egy, az ügyfelekkel érintkező eszközként használt automatizált vagy félig automatizált rendszeren keresztül.

2. Az ajánlásban használt további fogalmak – eltérő rendelkezés hiányában – a Bszt.-ben és a Rendeletben meghatározottak szerint értelmezendők.

III. Az ügyfelek tájékoztatása az alkalmassági értékelés céljáról

1. *számú általános elvárás*

3. A Vállalkozásoknak egyértelmű és egyszerű módon tájékoztatniuk kell ügyfeleiket az alkalmassági értékelésről és annak céljáról, amely abban áll, hogy képessé tegye a Vállalkozásokat az ügyfél érdekeinek leginkább megfelelő módon történő eljárásra. A tájékoztatásnak világosan ki kell térnie arra, hogy a Vállalkozás feladata az értékelés elvégzése, ezáltal megértetve az ügyféllel, hogy miért kéri bizonyos információk szolgáltatására, valamint

megértetve ezen információk naprakész, pontos és teljeskörű voltának a fontosságát. A tájékoztatás egységes formátumban is nyújtható.

Kiegészítő elvárások

4. Az alkalmassági értékeléssel kapcsolatos tájékoztatás rendeltetése, hogy az ügyfelek megértsék e követelmények célját. Ez ösztönözheti őket, hogy pontos és kielégítő információt nyújtsanak ismereteikről, tapasztalataikról, pénzügyi helyzetükről – ideértve veszteségviselési képességüket – és a befektetési célkitűzéseikről, beleértve kockázatviselési hajlandóságukat. Az MNB elvárja, hogy a Vállalkozások felhívják ügyfeleik figyelmét a pontos és teljes körű információszolgáltatás szükségességére, mivel csak ilyen információ birtokában lehetnek képesek arra, hogy az ügyfél számára alkalmas terméket vagy szolgáltatásokat ajánljanak. A releváns információ hiányában a Vállalkozások nem nyújthatnak befektetési tanácsadás és portfóliókezelés szolgáltatásokat az ügyfelek számára.
5. A Vállalkozások dönthetnek arról, hogy miként tájékoztatják ügyfeleiket az alkalmassági értékelés céljáról. A használt formátum tekintetében azonban elvárt, hogy az lehetővé tegye az ügyfelek részére átadott tájékoztatás megtörténtének ellenőrzését.
6. A Vállalkozások nem állíthatják, illetve nem kelthetik azt a benyomást, hogy az ügyfél dönt a befektetés alkalmasságáról, vagy, hogy az ügyfél határozza meg, mely pénzügyi eszköz felel meg saját kockázati profiljának. Ekként a Vállalkozások nem jelenthetik ki egy adott pénzügyi eszközről, hogy azt az ügyfél választotta ki, mint számára alkalmasat, továbbá nem kérhetik az ügyféltől valamely eszköz vagy szolgáltatás alkalmasságának megerősítését.
7. Semmilyen, a Vállalkozások alkalmassági értékelésért vállalt felelősségének a korlátozására irányuló nyilatkozat nem befolyásolja a gyakorlatban az ügyfelek számára nyújtott szolgáltatást, illetve annak értékelését, hogy a Vállalkozás megfelel-e az irányadó követelményeknek. Ekként az alkalmassági értékelés elvégzéséhez szükséges ügyfeladatokat (pl. befektetési időtávra/tartási időszakra vonatkozó vagy a kockázatviselési hajlandósághoz kapcsolódó információ) összegyűjtésekor a Vállalkozások nem állíthatják, hogy nem értékelik az alkalmasságot.
8. Annak érdekében, hogy az ügyfelek megfelelő információhoz jussanak a robottanácsadás útján nyújtott szolgáltatásokra vonatkozóan, az MNB elvárja, hogy a Vállalkozások az alkalmassági értékelés céljáról szóló tájékoztatás során az egyéb szükséges információk mellett a következő tájékoztatást is biztosítsák az ügyfelek részére:
 - a) az emberi beavatkozás pontos mértékének és terjedelmének világos részletezése, továbbá tájékoztatás arról, hogy az ügyfél kérhet-e – és ha igen, milyen módon – emberi interakciót;
 - b) annak részletezése, hogy az ügyfelek által adott válaszok közvetlen hatással lesznek az általuk vagy a nevükben meghozott befektetési döntések alkalmasságának meghatározására;
 - c) a befektetési tanácsadás vagy portfóliókezelés szolgáltatás nyújtásához használt információforrások leírása (például internetes kérdőív használata esetén a Vállalkozásoktól elvárt annak közzétevése, hogy a kérdőívre adott válaszok lehetnek a robottanácsadás kizárólagos alapjai, vagy a Vállalkozás hozzáférhet-e más, ügyfélre vonatkozó információkhoz);
 - d) annak részletezése, hogy miként és mikor aktualizálják az ügyfél adatait a pénzügyi helyzete, személyes körülményei és egyéb jellemzők tekintetében.

9. Tekintettel arra, hogy minden, az ügyfelek részére átadott tájékoztatásnak és jelentésnek összhangban kell állnia a vonatkozó jogszabályi előírásokkal – ideértve a tartós adathordozón történő információszolgáltatásra vonatkozó kötelezettségeket is –, a Vállalkozásoknak gondosan mérlegelniük kell, hogy írásbeli tájékoztatásaik hatékonyak-e (például abból a szempontból, hogy a szükséges tájékoztatás közvetlenül elérhető-e az ügyfelek számára, az látható-e, érthető-e). A robottanácsadást nyújtó Vállalkozások számára ez különösen a következők mérlegelését foglalhatja magában:
- a) a releváns információk kiemelésének szükségessége (például felugró ablakok és hasonló funkciók használatával);
 - b) bizonyos információk interaktív szöveggel történő kiegészítésének szükségessége (például olyan funkciók használatával, mint a helyi sűgő) vagy egyéb részletes tájékoztatás rendelkezésre bocsátásának szükségessége azon ügyfelek számára, akik további információt keresnek (például a „gyakran ismételt kérdések” menüpontban).

IV. „Ismerd az ügyfeled, ismerd a terméked!”

IV.1. Az ügyfelek megértéséhez szükséges intézkedések

2. számú általános elvárás

10. A Vállalkozásoknak megfelelő politikákat és eljárásokat – ideértve a megfelelő eszközöket is – szükséges kidolgozni, megvalósítani és fenntartani annak érdekében, hogy megismerhessék ügyfeleik lényeges jellemzőit. Elvart továbbá, hogy a Vállalkozások gondoskodjanak arról, hogy az ügyfeleikről összegyűjtött információk értékelése következetes módon történjen, függetlenül az ilyen információk gyűjtéséhez használt eszközöktől.

Kiegészítő elvárások

11. A Vállalkozások által kidolgozott politikáknak és eljárásoknak lehetővé kell tenniük a Vállalkozások számára az alkalmassági értékelés valamennyi ügyfél tekintetében történő elvégzéséhez szükséges összes információ összegyűjtését és értékelését, figyelembe véve a 3. számú általános elvárásban foglalt elemeket. A kidolgozott politikákat és eljárásokat javasolt legalább évente felülvizsgálni.
12. A Vállalkozások kérdőíveket is készíthetnek – akár digitális formátumban is –, amelyeket az ügyfeleik töltenek ki, vagy amelyeken az ügyfelekkel folytatott megbeszéléseken gyűjtött információt rögzítenek. A Vállalkozásoknak gondoskodniuk kell arról, hogy az ügyfeleik a feltett kérdéseket helyesen értelmezzék, és az információgyűjtésre használt bármely más módszert úgy kell megtervezniük, hogy megkapják az alkalmassági értékeléshez szükséges információkat.
13. Az alkalmassági értékelés céljából készített, az ügyfelekkel kapcsolatos információk gyűjtésére szolgáló kérdőívek kialakításakor a Vállalkozásoknak figyelembe kell venniük azokat a leggyakoribb okokat, amelyek miatt a befektetők nem tudják megfelelően kitölteni a kérdőíveket. Így különösen:

- a) figyelmet kell fordítani a kérdőív egyértelműségére, teljességére és érthetőségére, valamint el kell kerülni a félrevezető, zavaros, pontatlan nyelvezetet és a szaknyelv túlzott használatát;
 - b) az elrendezés kidolgozása – betűtípus, sorköz és hasonló elemek használata – során gondosan kell eljárni, és kerülni kell a befektetői választás befolyásolását;
 - c) kerülni szükséges azt, hogy az információgyűjtés több elemre vonatkozóan egyetlen kérdés révén történjen, különösen a tudás, a tapasztalat és a kockázatviselési hajlandóság felmérése során;
 - d) a Vállalkozásoknak különös figyelemmel kell lenniük a feltett kérdések sorrendjére, annak érdekében, hogy hatékonyan gyűjtsenek információt;
 - e) a szükséges információ teljes körű beszerzése érdekében a kérdőíveken – különösen a befektető pénzügyi helyzetére vonatkozó információ tekintetében – nem tüntethető fel a válaszadás mellőzésének lehetősége.
14. Szükséges továbbá, hogy a Vállalkozások észszerű lépéseket tegyenek annak felmérése érdekében, hogy az ügyfél mennyire van tisztában a befektetési kockázattal, valamint mennyire ismeri a kockázatok és a befektetések megtérülése közötti kapcsolatot, mivel ez kulcsfontosságú ahhoz, hogy a Vállalkozások az alkalmassági értékelés elvégzése során az ügyfelek érdekeinek megfelelően járjanak el. Az ezzel kapcsolatos kérdésekkel összefüggésben a Vállalkozásoknak egyértelműen és egyszerűen kell elmagyarázniuk, hogy a válaszadás célja az ügyfelek kockázatviselési hajlandóságának (kockázati profil), és ez alapján a számukra alkalmas pénzügyi termékek – és a kapcsolódó kockázatok – körének felmérése.
15. Az alkalmassági értékelés elvégzéséhez szükséges információk több olyan elemet tartalmaznak, amelyek befolyásolhatják például az ügyfél pénzügyi helyzetének – ideértve veszteségviselési képességét – vagy a befektetési célkitűzéseinek – ideértve kockázattűrő hajlandóságát – elemzését. Ilyen elemek lehetnek:
- a) az ügyfél családi állapota (különösen az ügyfél jogi lehetősége arra, hogy kötelezettséget vállaljon olyan eszközökre, amelyek társtulajdonosa a partnere);
 - b) az ügyfél családi helyzete (illetve az e tekintetben bekövetkező változások, mivel ezek hatással lehetnek az ügyfél pénzügyi helyzetére, például gyermek születése vagy egyetemi tanulmányainak megkezdése esetén);
 - c) az ügyfél életkora (leginkább a befektetési célkitűzések helyes értékeléséhez fontos, különösen a befektető által vállalt pénzügyi kockázatok szintje, valamint a megtartási időszak, illetve befektetési időtáv tekintetében, amely utóbbi az arra való hajlandóságot jelzi, hogy egy befektetést az ügyfél egy bizonyos időszakig megtart);
 - d) az ügyfél foglalkoztatási helyzete (a munkahely biztonságának mértéke vagy az a tény, hogy az ügyfél közel áll a nyugdíjazáshoz, hatással lehet pénzügyi helyzetére vagy befektetési célkitűzéseire);
 - e) a likviditás szükségessége bizonyos fontos befektetésekre vonatkozóan vagy egy jövőbeli pénzügyi kötelezettség finanszírozásának szükségessége (például ingatlanvásárlás, tandíjak).
16. Az MNB jó gyakorlatnak tartja, ha a Vállalkozások az ügyfelek befektetési célkitűzéseire vonatkozó információk beszerzése során nem pénzügyi természetű elemeket is figyelembe vesznek, így különösen a környezetvédelmi, klímavédelmi célokat szolgáló befektetésekkal kapcsolatos esetleges preferenciákat, továbbá – a 15. pontban felsoroltakon túl – információt

gyűjtenek az ügyfelek környezetvédelmi, társadalmi és vállalatiirányítási tényezőkkel kapcsolatos preferenciáiról.

17. A szükséges információk meghatározásakor a Vállalkozásoknak javasolt szem előtt tartaniuk, hogy milyen hatással lehetnek az ilyen információkra vonatkozó lényeges változások az alkalmassági értékelésre.
18. A Vállalkozásoknak minden észszerű lépést meg kell tenniük annak kielégítő értékelése érdekében, hogy ügyfeleik tisztában vannak-e a Vállalkozás ajánlatában lévő termékek fő jellemzőivel és a termékek típusaihoz kapcsolódó kockázatokkal. Az, hogy a Vállalkozások mechanizmusokat fogadjanak el az önértékelés elkerülése és az ügyfél által adott válaszok következetességének biztosítása érdekében², különösen fontos az ügyfél ismereteinek és tapasztalatának helyes értékeléséhez. A Vállalkozások által az ügyfél ismereteiről és tapasztalatairól összegyűjtött információkat teljes egészében figyelembe kell venni a termékekkel kapcsolatos ismeretek és az ajánlott ügyletek vagy a portfólió kezelése során felmerülő kockázatok ismeretének átfogó értékelésénél.
19. Elvárt továbbá, hogy a Vállalkozások értékeljék az ügyfelek alapvető pénzügyi fogalmakra vonatkozó ismereteit, mint például a befektetési kockázat, beleértve a koncentrációs kockázatot, illetve a kockázat és hozam közötti összefüggés. Ennek érdekében szükséges, hogy a Vállalkozások a vállalt kockázati szint függvényében felmerülő veszteség/megtérülés mértékét érthető példákkal szemléltetve mutassák be, és értékeljék az ügyfelek válaszait ezekre a forgatókönyvekre.
20. Az MNB elvárja, hogy a Vállalkozások olyan kérdőíveket dolgozzanak ki, amelyek segítségével összegyűjthető minden szükséges információ az ügyfelekről. Ez különösen fontos lehet azon Vállalkozások számára, amelyek robottanácsadás szolgáltatásokat nyújtanak, tekintettel az emberi interakció korlátozott voltára. Annak érdekében, hogy biztosítsák az alkalmassági értékelésre vonatkozó követelményeknek való megfelelést, a Vállalkozásoknak figyelembe kell venniük a következő tényezőket:
 - a) az internetes kérdőív segítségével gyűjtött információk lehetővé teszik-e annak értékelését, hogy az adott tanácsok alkalmasak-e az ügyfelek számára a tudásuk, tapasztalatuk, pénzügyi helyzetük, befektetési célkitűzéseik és szükségleteik alapján;
 - b) a kérdőívben feltett kérdések elég világosak-e, a kérdőívet úgy tervezték-e, hogy szükség esetén további pontosításokat vagy példákat nyújtson az ügyfeleknek (olyan funkciók használatával, mint például a helyi sűgók vagy előugró ablakok);
 - c) az emberi interakció lehetősége – beleértve a távoli kapcsolatot elektronikus levél vagy telefon útján – az ügyfelek számára elérhető-e az internetes kérdőívre történő válaszadás során;
 - d) tettek-e lépéseket az ügyfelek által adott következtelen válaszok kezelésére (kapcsolódnak-e a kérdőívhez például olyan funkciók, amelyek figyelmeztetik az ügyfeleket, ha a válaszaik a kérdőívben belül következtelennek tűnnek és javasolják számukra ezek újragondolását, vagy működnek-e olyan megoldások, amelyek automatikusan megjelölik felülvizsgálatra vagy a Vállalkozás általi nyomon követésre az ügyfél által adott, látszólag következtelen információkat).

² Lásd a 4. számú általános elvárást.

IV.2. Az ügyfelektől gyűjtendő információk terjedelme (arányosság)

3. számú általános elvadás

21. Mielőtt befektetési tanácsadás vagy portfóliókezelés szolgáltatásokat nyújtanának, a Vállalkozások kötelesek beszerezni valamennyi szükséges információt az ügyfél ismereteiről, tapasztalatairól, pénzügyi helyzetéről és befektetési célkitűzéseiről. Szükséges információknak minősülnek a Vállalkozások által a Bszt. szerinti előzetes tájékoztató és az alkalmasság értékelésére vonatkozó követelményeknek való megfelelés érdekében gyűjtött információk. A szükséges információ mértéke változó lehet, aminek meghatározása során figyelembe kell venni a befektetési tanácsadás vagy portfóliókezelés szolgáltatások jellemzőit, a befektetési termékek típusát és jellemzőit, valamint az ügyfelek tulajdonságait.

Kiegészítő elvárások

22. Az ügyfél ismeretére, tapasztalatára, pénzügyi helyzetére és befektetési célkitűzéseire vonatkozó szükséges információk körének meghatározása során a Vállalkozásoknak figyelembe kell venniük az alábbiakat:

- a) azon pénzügyi eszköz vagy ügylet típusa, amelyet a Vállalkozások ajánlani vagy végrehajtani szándékoznak (ideértve az összetettséget és a kockázat szintjét is);
- b) a Vállalkozások által esetlegesen nyújtott szolgáltatás jellege és terjedelme;
- c) az ügyfél igényei és körülményei;
- d) az ügyfél típusa.

23. Noha a gyűjtendő információ terjedelme változó lehet, minden esetben érvényes az a követelmény, amely szerint a tanácsadás vagy az ügyfél nevében végrehajtott befektetés alkalmassága megítélésének egységesen, azonos színvonalon kell történnie. A jogi szabályozás lehetővé teszi a Vállalkozások számára, hogy azon termékekkel vagy szolgáltatásokkal arányos mértékű információt gyűjtsenek, amelyeket az ügyfélnek kínálnak, vagy amelyekkel kapcsolatban az ügyfél tőlük szolgáltatást (befektetési tanácsadás vagy portfóliókezelés) igényel. Nem megengedett azonban az ügyfeleket megillető védelmi szint csökkentése.

24. Az összetett³ vagy kockázatos pénzügyi eszközökhöz való hozzáférés biztosítása során például a Vállalkozásoknak gondosan mérlegelniük kell, hogy az ügyfél esetében mélyrehatóbb információk gyűjtése szükséges-e, mint más, kevésbé összetett vagy kockázatos eszközök esetében. Ez azt a célt szolgálja, hogy a Vállalkozások értékelni tudják, milyen mértékben képes az ügyfél megérteni és pénzügyileg viselni az ilyen eszközökkel összefüggő kockázatokat. Mindenesetre annak biztosítása érdekében, hogy az ügyfelek megértsék a befektetési kockázatot és a potenciális veszteségeket, a Vállalkozásnak világosan és érthetően kell bemutatnia ezeket a kockázatokat, lehetőleg illusztratív példákkal szolgálva a veszteségek mértékére egy rosszul teljesítő befektetés esetén. Az ilyen összetett termékek esetében szükséges, hogy a Vállalkozások átfogó értékelést végezzenek az ügyfél ismereteit és tapasztalatát illetően, többek között arra vonatkozóan, hogy képes-e megérteni azokat a mechanizmusokat, amelyek a befektetési terméket összetetté teszik, továbbá kereskedett-e

³ A Bszt. értelmében és a 7. számú általános elvadásban meghatározott kritériumok figyelembevételével.

már ilyen – például származtatott vagy tőkeáttételes – termékekkel, illetve mennyi ideje kereskedik velük.

25. Illikvid pénzügyi eszközök esetében az összegyűjtendő „szükséges információ” magában foglalja az arra vonatkozó adatokat is, hogy az ügyfél milyen hosszú ideig hajlandó megtartani a befektetést. Az ügyfél pénzügyi helyzetéről mindig szükséges információt gyűjteni, azonban a gyűjtendő információk terjedelmét adott esetben az ajánlandó vagy jegyzendő pénzügyi eszköz típusa határozhatja meg. Az illikvid vagy kockázatos pénzügyi eszközök esetében a beszerzendő „szükséges információ” kiterjedhet minden olyan, alább felsorolt elemre, amely szükséges annak feltárásához, hogy az ügyfél pénzügyi helyzete lehetővé teszi-e számára az ilyen eszközökbe történő befektetést:
- a) az ügyfél rendszeres és összes jövedelmének mértéke; arra vonatkozó információ, hogy a jövedelem állandó vagy ideiglenes jellegű; a jövedelem forrása (például munkabér, nyugdíjjellegű jövedelem, befektetésből származó jövedelem, bérletből származó bevétel);
 - b) az ügyfél vagyona, beleértve a likvid vagyont, a befektetéseket és az ingatlantulajdont (az ügyfél tulajdonában lévő pénzügyi befektetések, személyes és befektetési célú ingatlantulajdon, nyugdíjalap vagy bármilyen készpénzbetét); az ügyfél vagyona esetlegesen alkalmazandó hozzáférési és egyéb feltételek, hitelek, garanciák és más korlátozások;
 - c) az ügyfél rendszeres pénzügyi kötelezettségvállalásai, ezen belül az ügyfél által tett vagy tervezett pénzügyi kötelezettségvállalások (például az ügyfél tartozásai, adósságainak teljes összege és egyéb időszakos kötelezettségvállalásai).
26. A gyűjtendő információk meghatározásakor a Vállalkozásoknak figyelembe kell venniük a nyújtandó szolgáltatás jellegét is. A gyakorlatban ez a következőket jelenti:
- a) amennyiben a Vállalkozások befektetési tanácsadás szolgáltatást nyújtanak, elegendő információt kell gyűjteniük ahhoz, hogy értékeln tudják az ügyfél képességét a Vállalkozások által számára ajánlott egyes pénzügyi eszközök jellemzője és kockázatai megértésére;
 - b) amennyiben a Vállalkozások portfóliókezelés szolgáltatást nyújtanak, az ügyfél nevében meg kell hozniuk a befektetéssel kapcsolatos döntéseket, ezért az ügyfélnek nincs szüksége olyan részletes ismeretekre és olyan szintű tapasztalatra a portfóliót alkotó összes potenciális pénzügyi eszköz tekintetében, mint abban az esetben, ha befektetési tanácsadás szolgáltatást vesz igénybe; mindazonáltal az ügyfélnek ebben a helyzetben is át kell tudni látnia legalább a portfólióhoz kapcsolódó általános kockázatokat, és átfogó rálátással kell rendelkeznie az adott esetben a portfólió részét képező, potenciális pénzügyi eszköz-típusok kockázataira; a Vállalkozásoknak nagyon pontos képet kell alkotniuk az ügyfél befektetési profiljáról.
27. Az ügyfélről gyűjtött információk részletességét az általa igénybe venni kívánt szolgáltatás terjedelme is befolyásolhatja. Több információ lehet szükséges azon ügyfelek esetén, akik a teljes pénzügyi portfóliójukra vonatkozóan kérnek befektetési tanácsadást, mint azok tekintetében, akik kifejezetten egy-egy, a teljes portfóliójuknak csupán viszonylag kis részét képező pénzügyi befektetésével kapcsolatban kérnek tanácsot.
28. A Vállalkozásoknak az ügyfél típusát is figyelembe kell venniük, amikor a gyűjtendő információról döntenek. Rendszerint mélyrehatóbb információkra van szükség a potenciálisan kiszolgáltatott – például idősebb – vagy tapasztalatlan ügyfelek esetében, akik első alkalommal

vesznek igénybe befektetési tanácsadás vagy portfóliókezelés szolgáltatást. Ha azonban valamely Vállalkozás szakmai ügyfélnek nyújt befektetési tanácsadás vagy portfóliókezelés szolgáltatást – azzal, hogy a szakmai ügyfélként történő besorolás megalapozott –, általában joggal feltételezheti, hogy az ügyfél rendelkezik a szükséges tapasztalattal és ismeretekkel, ezért ezzel kapcsolatban nem köteles információt gyűjteni.

29. Hasonlóképpen, amennyiben a befektetési szolgáltatás abban áll, hogy a Bszt. 48. §-a szerinti szakmai ügyfélnek nyújtanak befektetési tanácsadást vagy portfóliókezelés szolgáltatást, a Vállalkozások joggal feltételezhetik, hogy az ügyfél képes viselni a befektetési célkitűzéseivel összhangban álló, kapcsolódó befektetési kockázatokat, ezért általában nem kötelesek információt gyűjteni az ügyfél pénzügyi helyzetéről. Mindamellett ezen információt meg kell szerezni, ha ezt a szakmai ügyfél befektetési célkitűzései szükségessé teszik. Amennyiben például egy szakmai ügyfél egy kockázat fedezését tűzi ki célul, a Vállalkozásoknak részletes információkra van szükségük az adott kockázattal kapcsolatban, hogy eredményes fedezeti célú eszközt javasolhassanak.
30. A beszerzendő információ függ az ügyfél igényeitől és körülményeitől is. A Vállalkozásoknak valószínűleg részletesebb információra lesz szükségük az ügyfél pénzügyi helyzetével kapcsolatban, amennyiben annak befektetési célkitűzései sokoldalúak, illetve hosszú távúak, kevesebbre akkor, ha az ügyfél rövid távú, biztonságos befektetést keres.⁴
31. Az ügyfél pénzügyi helyzetére vonatkozó információk magukban foglalják a befektetésre vonatkozó információkat is. A Vállalkozásoktól elvárt, hogy eszközönként vegyék figyelembe az ügyfelek azon pénzügyi befektetéseire vonatkozó információkat, amelyeket az ügyfelek a Vállalkozásnál tartanak. A rendelkezésre bocsátott tanácsok terjedelmétől függően a Vállalkozásoknak arra is ösztönözniük kell az ügyfeleket, hogy közöljék a más Vállalkozásoknál lévő pénzügyi befektetéseikkel kapcsolatos részletes adatokat, lehetőség szerint eszközönként.

IV.3. Az ügyfelekre vonatkozó információk megbízhatósága

4. számú általános elvárás

32. A Vállalkozásoknak észszerű lépéseket kell tenniük és megfelelő eszközökkel kell rendelkezniük annak biztosítására, hogy az ügyfeleikről gyűjtött információk megbízhatóak és következetesek legyenek, anélkül, hogy túlzottan támaszkodnának az ügyfelek önértékelésére.

Kiegészítő elvárások

33. Bár az ügyfelektől elvárható, hogy helyes, naprakész és teljes információkat szolgáltatassanak az alkalmasság értékeléséhez, a Vállalkozásoknak észszerű lépéseket kell tenniük az ügyfelekről gyűjtött információk megbízhatóságának, pontosságának és következetességének

⁴ Olyan helyzetek is adódhatnak, amikor az ügyfél nem egyezik bele teljes pénzügyi helyzetének felfedésébe. Ebben az esetben iránymutatásként szolgál az ESMA által készített „Kérdések és Válaszok a MiFID II szerinti befektetővédelemmel kapcsolatos témákról” című dokumentumban foglalt ESMA-álláspont (ESMA35-43-349).

ellenőrzésére.⁵ A Vállalkozások felelősséggel tartoznak annak biztosításáért, hogy megfelelő információkat szerezzenek az alkalmassági értékelés elvégzéséhez. E tekintetben az ügyfél által aláírt minden olyan megállapodás vagy a Vállalkozás által tett nyilatkozat, amely a Vállalkozás felelősségének az alkalmassági értékelés tekintetében történő korlátozására irányul, nem felel meg a Bszt. és a Rendelet vonatkozó követelményeinek.

34. Az MNB elvárja, hogy a Vállalkozások az önértékelést objektív kritériumokkal ellensúlyozzák például az alábbiak szerint:
- a) a Vállalkozások ne kérdezzék meg az ügyféltől, hogy érti-e a kockázat és hozam közötti összefüggést, valamint a kockázatdiverzifikáció fogalmát, hanem mutassanak be gyakorlati példákat olyan esetekre, amelyek előfordulhatnak, például grafikonokkal vagy pozitív és negatív forgatókönyvekkel;
 - b) a Vállalkozások ne azt kérdezzék meg az ügyféltől, hogy kellőképpen tapasztaltnak érzi-e magát bizonyos eszközökbe történő befektetéshez, hanem azt, hogy milyen típusú eszközöket ismer, és hogy milyen friss és gyakori a kereskedési tapasztalata ezekkel kapcsolatosan;
 - c) a Vállalkozások ne azt kérdezzék meg az ügyféltől, hogy saját megítélése szerint elegendő befektetendő pénzeszközzel rendelkezik-e, hanem kérjen tényszerű adatokat az ügyfél pénzügyi helyzetéről, rendszeres jövedelméről és fennálló kötelezettségeiről (ekként például a banki hiteleiről vagy más adósságairól, amelyek jelentősen befolyásolhatják annak értékelését, hogy az ügyfél anyagilag képes-e a befektetéssel kapcsolatos kockázatok és veszteségek viselésére);
 - d) a Vállalkozások ne azt kérdezzék meg az ügyféltől, hogy szívesen vállal-e kockázatot, hanem azt, hogy egy adott időtartamra vetítve milyen mértékű veszteséget lenne hajlandó elviselni akár az egyedi befektetés, akár a teljes portfólió tekintetében.
35. Az ügyfelek kockázatviselési hajlandóságának kérdőíves felmérése során elvárt, hogy a Vállalkozások ne csak a jövőbeni befektetések kívánatos kockázat/hozam-jellemzőit vizsgálják, hanem vegyék figyelembe az ügyfél kockázati megítélését is. E célból – miközben kerülni kell a kockázatviselési hajlandóságra vonatkozó önértékelést – javasolt konkrét kérdések megfogalmazása az ügyfelek személyes döntéseiről kockázati bizonytalanság esetén. A Vállalkozások egyebek mellett használhatnak grafikonokat, konkrét százalékokat vagy számadatokat, amikor megkérdezik ügyfeleiktől, hogy hogyan reagálnának a portfóliójuk értékének csökkenésekor.
36. Amennyiben a Vállalkozások az ügyfelek által kezelendő eszközöket (például online kérdőíveket vagy kockázatprofil-meghatározó szoftvert) használnak az alkalmassági értékelés során, elvárt, hogy megfelelő rendszerekkel és ellenőrző intézkedésekkel rendelkezzenek annak biztosítására, hogy az eszközök a célnak megfelelnek és kielégítő eredményeket hoznak. Ilyen intézkedés lehet, ha kockázatprofil-meghatározó szoftver vizsgálja az ügyfél által adott válaszok koherenciáját, ezáltal képes rámutatni a különböző gyűjtött információk közötti esetleges ellentmondásokra.

⁵ A szakmai ügyfelek esetén a Vállalkozásnak figyelembe kell vennie a 3. számú általános elvárásban meghatározott arányossági elveket a Rendelet 54. cikke (3) bekezdésével összhangban.

37. Mindemellett elvárt, hogy a Vállalkozások észszerű lépéseket tegyenek az ilyen eszközök használatával járó potenciális kockázatok enyhítésére is. Potenciális kockázattal jár például az ügyfél konkrét válaszok megadására történő ösztönzése annak érdekében, hogy hozzáférjen olyan pénzügyi eszközökhöz, amelyek máskülönben nem lennének számára alkalmasak – anélkül, hogy ez megfelelően tükrözné az ügyfél valós körülményeit és szükségleteit. Ebben a tekintetben irányadó a 44. pont, amely arra a kockázatra tér ki, hogy a Vállalkozások meggyőzhetik az ügyfelet a korábban megadott válaszai módosításáról anélkül, hogy a pénzügyi helyzetében változás következett volna be.
38. Az ügyfelekre vonatkozó információk következetességének biztosítása érdekében a Vállalkozásoknak teljességében kell szemlélniük a megszerzett információt. Elvárt továbbá, hogy tisztában legyenek az összegyűjtött információk közötti esetleges ellentmondásokkal, és felvegyék a kapcsolatot az ügyféllel az esetleges lényeges következtelenségek vagy pontatlanságok helyesbítése érdekében. Ilyen ellentmondás lehet például, ha a kevés ismerettel vagy tapasztalattal rendelkező ügyfelek agresszíven viszonyulnak a kockázatokhoz, vagy ha az óvatos kockázati profilhoz ambiciózus befektetési célkitűzések társulnak.
39. A Vállalkozásoktól elvárt olyan mechanizmusok elfogadása, amelyek csökkentik az abból eredő kockázatot, hogy az ügyfelek hajlamosak túlbecsülni ismereteiket és tapasztalataikat. A kockázat csökkentése megvalósulhat például olyan kérdések felvételével, amelyek segítenék a Vállalkozásokat az ügyfelek különböző típusú pénzügyi eszközök jellemzőit és kockázatait illető általános tájékozottsága értékelésében. Az ilyen intézkedések különösen fontosak lehetnek robottanácsadás esetén, mivel az ügyfelek általi túlbecsülés kockázata magasabb lehet, ha egy automatizált – vagy félig automatizált – rendszeren keresztül nyújtanak információt, különösen akkor, amikor az ügyfelek és a Vállalkozások munkatársai közötti emberi interakció nagyon korlátozott vagy hiányzik.

IV.4. Az ügyfelekre vonatkozó információk frissítése

5. számú általános elvárás

40. Amennyiben a Vállalkozások folyamatos kapcsolatot tartanak fenn az ügyféllel (például folyamatos tanácsadást vagy portfóliókezelés szolgáltatásokat nyújtanak), annak érdekében, hogy el tudják végezni az alkalmassági értékelést, a helytálló és naprakész ügyfélinformáció fenntartása érdekében eljárásokat kell elfogadniuk. Az MNB elvárja, hogy az az eljárás kiterjedjen a következők meghatározására:
- a) a beszerzett ügyfél-információk mely részét szükséges frissíteni és milyen gyakorisággal;
 - b) hogyan történik a frissítés, és mit kell tenniük a Vállalkozásoknak akkor, ha kiegészítő vagy frissített információkat szereznek, illetve ha az ügyfél nem hajlandó megadni a kért információkat.

Kiegészítő elvárások

41. A Vállalkozásoknak rendszeresen felül kell vizsgálniuk az ügyfél-információkat annak érdekében, hogy azok mindig naprakészek, pontosak és teljesek legyenek. Ennek érdekében a Vállalkozásoknak olyan eljárásokat kell bevezetniük, amelyek ösztönzik az ügyfeleket az eredetileg szolgáltatott információk aktualizálására, amennyiben jelentős változások

következnek be. Javasolt ütemezetten, legalább háromévente megismételni az ügyfelek alkalmassági tesztjét az ügyfelek által korábban szolgáltatott információk frissítése és ismételt kiértékelése érdekében. Amennyiben az ügyfelek alkalmassági tesztjének ismételt elvégzése során az ügyfél arról nyilatkozik, hogy a teszthez általa legutóbb megadott információk tekintetében érdemi változás nem történt, a szolgáltató hagyatkozhat az ügyfél utolsó, kiértékelt tesztjének eredményére.

42. Az aktualizálás gyakorisága változhat például az ügyfelek kockázati profiljától függően és figyelembe véve az ajánlott pénzügyi eszközök típusát. Az alkalmassági követelmények értelmében az ügyfélről gyűjtött információk alapján a Vállalkozás rendszerint meghatározza az ügyfél kockázati profilját, azaz azt, hogy általában milyen típusú befektetési szolgáltatások vagy pénzügyi eszközök lehetnek alkalmasak számára, figyelembe véve ismereteit és tapasztalatát, pénzügyi helyzetét, beleértve veszteségviselési képességét és befektetési célkitűzéseit, kockázatviselési hajlandóságát. Az olyan kockázati profil például, amely az ügyfél számára kockázatosabb termékek szélesebb köréhez biztosít hozzáférést, nagy valószínűséggel gyakoribb aktualizálást kíván. Bizonyos események is elindíthatják a frissítési folyamatot: ez történhet például a nyugdíjkorhatárt elérő ügyfelek esetében.
43. A frissítés végrehajtható egyebek mellett az ügyfelekkel való személyes találkozók útján vagy adatfrissítési kérdőíveken keresztül. A beszerzett naprakész információ szükségessé teheti az ügyfél profiljának a módosítását.
44. Az MNB elvárja, hogy a Vállalkozások olyan intézkedéseket hozzanak, amelyek csökkentik annak kockázatát, hogy az ügyfelet saját profilja frissítésére ösztönözzék annak érdekében, hogy egy olyan befektetési termék tűnjön alkalmasnak számára, amely egyébként alkalmatlan lenne, anélkül, hogy valódi változás következne be az ügyfél helyzetében. Ebben az összefüggésben fontosak továbbá azok az intézkedések, amelyeket azért fogadnak el, hogy az ügyfél-információk megbízhatóságát biztosítsák a 4. számú általános elvárásban foglaltak szerint. Az ilyen jellegű kockázatok kezelésére vonatkozó bevált gyakorlatra lehet példa olyan eljárások elfogadása, amelyekkel a Vállalkozások az ügyletek megkezdése előtt vagy után ellenőrizhetik, hogy nem frissítik-e az ügyfél profilját túl gyakran, vagy az utolsó módosítás után eltelt idő nem túl rövid-e, különösen, ha ez a változás az ajánlott befektetést megelőző napokban történt. Az ilyen helyzeteket ezért elvárt a megfelelő ellenőrzési terület elé utalni vagy jelenteni. Ezen politikák és eljárások különösen fontosak olyan helyzetekben, ahol magas a kockázata annak, hogy a Vállalkozások érdekei ütköznek az ügyfél érdekeivel (ilyenek lehetnek például a saját eszközökben történő elhelyezés vagy azok az esetek, ahol a Vállalkozások ösztönzött kapnak egy termék forgalmazása után). További figyelembe veendő tényező az ügyféllel létrejövő interakció típusa (pl. személyes vagy automatizált rendszeren keresztül történő kommunikáció).⁶
45. Az MNB elvárja, hogy a Vállalkozások tájékoztatást nyújtsanak az ügyfél számára, amennyiben a további szolgáltatott információk a profilja módosítását eredményezik: vagy kockázatosabbá válik, és ezért lehetséges, hogy a kockázatosabb és összetettebb termékek szélesebb köre

⁶ Ezzel kapcsolatosan iránymutatásként szolgál az ESMA által készített „Kérdések és Válaszok a MiFID II szerinti befektetővédelemmel kapcsolatos témákról” című dokumentum (Hiv.: ESMA35-43-349 – A nem alkalmas termékekre vonatkozó tranzakciókkal kapcsolatos kérdés).

lenne számára alkalmas, ami nagyobb veszteséget is eredményezhet, vagy konzervatívabbá válik, és ezért lehetséges, hogy a termékek szűkebb köre lenne számára alkalmas.

IV.5. Ügyfél-információk jogi személyek vagy csoportok esetében

6. számú általános elvárás

46. A Vállalkozásoknak előzetesen politikát kell kialakítaniuk arról, hogyan kell elvégezni az alkalmassági értékelést olyan helyzetekben, amikor az ügyfél jogi személy vagy két vagy több természetes személyből álló csoport, vagy ha egy másik természetes személy képvisel egy vagy több természetes személyt. A politikának valamennyi helyzetre vonatkozóan meg kell határoznia a Bszt. alkalmasság értékelésére vonatkozó követelményeinek való megfelelés érdekében követendő eljárást és kritériumokat. A Vállalkozásoknak egyértelműen és előzetesen tájékoztatniuk kell azokat az ügyfeleket, akik jogi személyek, személyek csoportjai vagy olyan természetes személyek, akiket egy másik természetes személy képvisel, arról, hogy ki tartozik az alkalmassági értékelés hatálya alá, hogyan fogják azt elvégezni a gyakorlatban, és milyen hatással lehet a releváns ügyfelekre, a meglévő szabállyal összhangban.

Kiegészítő iránymutatások

47. A Vállalkozásoknak ellenőrizniük kell, hogy a képviseletre vonatkozó jogszabályi rendelkezések tartalmazzanak-e olyan előírásokat, amelyeket az alkalmassági értékelés elvégzésénél figyelembe kell venni (ilyen jogszabályi rendelkezések a kötelező képviseletet előíró szabályok például kiskorú vagy cselekvőképtelen személyek, illetve jogi személyek esetén).
48. A szabályzatnak világosan meg kell különböztetnie azokat a helyzeteket, amelyekben a képviselet jogszabály alapján kötelező – mint például jogi személyek esetében –, valamint azokat, amelyekben képviselő megbízása nem kötelező, és ez utóbbi helyzetekre kell fókuszálnia. Amennyiben a politika előírja az ügyfelek közötti megállapodásokat, elvárt az ügyfelek részletes írásbeli tájékoztatása arról, hogy az ilyen megállapodások milyen hatással lehetnek az érdekeik védelmére. A Vállalkozások által a politikájuk alapján hozott intézkedéseket megfelelő módon dokumentálni kell, hogy lehetőség legyen utólagos ellenőrzésekre.

Helyzetek, amelyekben jogszabály alapján kötelező a képviselet

49. A Rendelet 54. cikk (6) bekezdésének második albekezdése határozza meg az alkalmassági értékelés elkészítésének módját azokra a helyzetekre vonatkozóan, amelyekben az ügyfél egy természetes személy által képviselt természetes személy vagy szakmai ügyfélként való kezelését kérő jogi személy. Az MNB jó gyakorlatnak tartja, hogy a Vállalkozások ugyanazt a megközelítést alkalmazzák minden jogi személyre vonatkozóan, függetlenül attól, hogy kérték-e szakmai ügyfélként történő kezelésüket.
50. A Vállalkozásoknak biztosítaniuk kell a 49. pontban hivatkozott rendelkezésben foglaltak érvényesülését, ami egyebek mellett azt is jelenti, hogy meggyőződnek arról, hogy a képviselő a vonatkozó jogszabályok szerint valóban jogosult az ügyleteket a mögöttes ügyfél nevében végrehajtani.

Helyzetek, amelyekben az alkalmazandó jogszabályok nem írják elő képviselő kinevezését

51. Amennyiben az ügyfél két vagy több természetes személy csoportja, és a vonatkozó jogszabályok nem írják elő képviselő kinevezését, a Vállalkozások politikájának kell meghatároznia, hogy kitől kell begyűjteni a szükséges információkat és hogyan kell az alkalmassági értékelést elvégezni. Elvárt az ügyfelek megfelelő tájékoztatása a Vállalkozások által alkalmazott – a Vállalkozások politikájában meghatározott – megközelítésről, valamint a megközelítésnek az alkalmassági értékelés gyakorlati megvalósításának módjára gyakorolt hatásáról.
52. A Vállalkozások az alábbi – vagy hasonló – megközelítéseket alkalmazhatnak:
 - a) a két vagy több természetes személyből álló csoport felhívása egy képviselő kijelölésére; vagy
 - b) információ gyűjtése az egyes ügyfelekről és az egyes ügyfelek alkalmasságának értékelése.

A két vagy több természetes személyből álló csoport felhívása egy képviselő kijelölésére

53. Amennyiben a két vagy több természetes személyből álló csoport képviselőt jelöl ki, a Rendelet 54. cikk (6) bekezdésének második albekezdésével megegyező megközelítés alkalmazható, amely értelmében a képviselőnek kell rendelkeznie a megfelelő tudással és tapasztalattal, a pénzügyi helyzet és a befektetési célkitűzések vizsgálata pedig a mögöttes ügyfélre, ügyfelekre vonatkozóan történik. A képviselő kijelölésének írásban kell történnie, összhangban kell állnia a képviseletre vonatkozó jogszabályi előírásokkal, és elvárt, hogy azt a Vállalkozások nyilvántartsák. Az ügyfeleket – a csoport egy részét – írásban pontosan tájékoztatni szükséges arról, hogy az ügyfelek között létrejövő megállapodás milyen hatással lehet az érdekeik védelmére.
54. A Vállalkozások politikája előírhatja a mögöttes ügyfelek számára, hogy befektetési célkitűzéseiket egyetértéssel határozzák meg.
55. Ha az érintett feleknek nehézségeik támadnak annak eldöntése során, hogy kitől vagy kiktől szükséges az ismeretekre és tapasztalatra vonatkozó információ beszerzése, illetve milyen alapon határozható meg a pénzügyi helyzet az alkalmassági értékeléshez vagy hogyan határozható meg a befektetési célkitűzések, a Vállalkozásoktól elvárt a legkörültekintőbb megközelítés választása, figyelembe véve ennek megfelelően a legkevesebb tudással és tapasztalattal rendelkező személyre, a leggyengébb pénzügyi helyzetre vagy a legkonzervatívabb befektetési célokra vonatkozó információkat. Alternatív megoldásként a Vállalkozások politikája azt is rögzítheti, hogy ilyen helyzetben nem lesz képes befektetési tanácsadás vagy portfóliókezelés szolgáltatás nyújtására. A Vállalkozásoktól elvárt a körültekintő eljárás, ha jelentős eltérés tapasztalható az ismeretek és a tapasztalat szintjében vagy a csoportba tartozó különböző ügyfelek pénzügyi helyzetében, vagy amikor a befektetési tanácsadás vagy portfóliókezelés szolgáltatások magukban foglalhatnak tőkeáttételes pénzügyi eszközöket vagy függő kötelezettségekkel járó ügyleteket, amelyek akár az ügyfélcsoport kezdeti befektetését is meghaladó, jelentős veszteségeket eredményezhetnek.

Ilyen esetekben a Vállalkozásoknak egyértelműen dokumentálniuk kell a választott megközelítést.

Információ gyűjtése az egyes ügyfelekről és az egyes ügyfelek alkalmasságának értékelése

56. Abban az esetben, ha a Vállalkozások úgy döntenek, hogy a csoport tagját képező minden egyes egyéni ügyfélre vonatkozóan gyűjtenek információkat és végeznek alkalmassági értékelést, amennyiben – akár az ügyfelek különböző befektetési profilokba történő besorolását indokoltá tévő – jelentős eltérés mutatkozik ezen egyéni ügyfelek tulajdonságai között, nehézséget jelenthet az ezen ügyfélcsoport eszközeire vagy portfóliójára vonatkozó befektetési tanácsadás és portfóliókezelés szolgáltatás következetességének biztosítása. Ilyen helyzetben előfordulhat, hogy a pénzügyi eszköz a csoport egyik tagja számára alkalmas, valamely másik tag számára azonban nem. A Vállalkozások politikájának pontosan meg kell határoznia a hasonló helyzetek megoldásának módját. A Vállalkozásoktól elvárt, hogy a legkörültekintőbb megközelítést alkalmazzák, figyelembe véve a csoporthoz tartozó, a legkevesebb tudással és tapasztalattal, a leggyengébb pénzügyi helyzettel vagy a legkonzervatívabb befektetési célkitűzésekkel rendelkező ügyféllel kapcsolatos információkat. Alternatív megoldásként a Vállalkozások politikája azt is rögzítheti, hogy ilyen helyzetben nem lesznek képesek befektetési tanácsadás vagy portfóliókezelés szolgáltatás nyújtására. Egy olyan megoldás azonban, amely során a Vállalkozások az alkalmassági értékelés céljából egy átlagos – a csoport valamennyi tagjára vonatkozó információ alapján meghatározott – tudásszintet vesznek figyelembe, nem áll összhangban azzal az elvvel, amely értelmében a Vállalkozásoknak az ügyfél legjobb érdekeit szem előtt tartva szükséges eljárniuk.

IV.6. A befektetési termékek megértéséhez szükséges mechanizmusok

7. számú általános elvárás

57. A Vállalkozásoknak biztosítaniuk kell, hogy a befektetési termékek jellemzői, jellege és tulajdonságai – ideértve azok költségeit és kockázatait – megértése érdekében alkalmazott politikák és eljárások lehetővé tegyék számukra, hogy alkalmas befektetéseket ajánljanak, vagy ügyfeleik nevében a számukra alkalmas termékekbe fektessenek be.

Kiegészítő iránymutatások

58. A Vállalkozásoknak szilárd és objektív eljárásokat, módszereket és eszközöket kell elfogadniuk, amelyek lehetővé teszik számukra a különböző jellemzők és releváns kockázati tényezők – például hitelkockázat, piaci kockázat, likviditási kockázat – megfelelő figyelembevételét minden olyan befektetési termékre vonatkozóan, amelyet ajánlhatnak, vagy amelyekbe az ügyfelek nevében befektethetnek. Különösen fontos, hogy ne kerüljön sor az azonosított likviditási kockázat kiegyensúlyozására más kockázati mutatókkal (például a hitel-/partnerkockázat és a piaci kockázat értékeléséhez elfogadottakkal). Ennek oka, hogy a termék likviditási jellemzőit össze kell vetni az arra vonatkozó információkkal, hogy az ügyfél hajlandó-e megtartani a befektetést egy bizonyos időszakra, az úgynevezett ajánlott tartási időszakra. Ide tartozik továbbá a Vállalkozás termékirányítási kötelezettség teljesítése céljából végzett

elemzésének⁷ figyelembevétele is. Ebben az összefüggésben a Vállalkozásoknak gondosan értékelniük kell, hogy bizonyos termékek hogyan viselkedhetnek bizonyos körülmények között (például az átváltoztatható kötvények vagy egyéb, a pénzügyi közvetítőrendszer egyes szereplőinek biztonságát erősítő intézményrendszer továbbfejlesztéséről szóló 2014. évi XXXVII. törvény hatálya alá tartozó hitelviszonyt megtestesítő instrumentumok, melyek részvénné változhatnak).

59. Különösen fontos a termék „összetettségének” figyelembevétele, és az ügyfél – főként ismeretre és tapasztalatra vonatkozó – adataival történő párosítása. Az összetettség relatív fogalom, amely számos tényezőtől függ, így a Vállalkozásoktól elvárt a Bszt.-ben meghatározott kritériumok és elvek figyelembevétele, amikor meghatározzák és megfelelően módosítják az összetettség szintjét a termékek jellemzőihez viszonyítva az alkalmassági értékelés céljából.
60. A Vállalkozásoktól elvárt olyan eljárások elfogadása, amelyek biztosítják, hogy a termékajánlatban szereplő befektetési termékek megértéséhez és helyes besorolásához használt információk megbízhatóak, pontosak, következetesek és naprakészek legyenek. Az ilyen eljárások elfogadásakor a Vállalkozásoknak figyelembe kell venniük a termékek különböző jellemzőit és jellegét. Az összetettebb, bizonyos jellemzőkkel rendelkező termékek esetén részletesebb eljárásokra van szükség, és a Vállalkozásoknak nem kell kizárólag egy adatszolgáltatóra támaszkodniuk annak érdekében, hogy megértsék és besorolják ezeket a befektetési termékeket, viszont a beszerzett adatokat több információforrás alapján kell ellenőrizniük, kritikának alávetniük és összehasonlítaniuk.
61. Mindezek mellett a Vállalkozásoktól elvárt a felhasznált információk felülvizsgálata annak érdekében, hogy azok tükrözzék a termék besorolására esetlegesen hatással lévő fontos változásokat. Ez különösen fontos a pénzügyi piacok folyamatos fejlődését és növekedését tekintve.

V. Az ügyfelek számára alkalmas termékek

V.1. A befektetések alkalmasságának biztosításához szükséges intézkedések

8. számú általános elvárás

62. Annak érdekében, hogy ügyfeleknek alkalmas befektetéseket ajánlhassanak, a Vállalkozásoknak politikákat és eljárásokat kell létrehozniuk annak biztosítására, hogy következetesen figyelembe vegyék az alábbiakat:
 - a) minden olyan, az ügyfélre vonatkozóan rendelkezésre álló információ, amely szükséges az egyes befektetések alkalmasságának értékeléséhez, beleértve az ügyfél jelenlegi befektetési portfólióját – és az azon belüli eszközmegoszlást – is;

⁷ Kiemelendő a Bszt. 40. § (3) bekezdése, amelynek értelmében a befektetési vállalkozás köteles – értelmezve az általa kínált vagy ajánlott pénzügyi eszközöket – a végső ügyfelek azonosított célpiacát is figyelembe véve felmérni a pénzügyi eszközök ügyfelek igényeivel való összeegyeztethetőségét.

- b) az alkalmassági értékelés során figyelembe vett befektetések összes lényeges jellemzője, beleértve az összes releváns kockázatot és az ügyfél számára felmerülő közvetlen vagy közvetett költségeket⁸.

Kiegészítő iránymutatások

63. Az alkalmassági értékelés nem korlátozódik a pénzügyi eszköz vásárlására vonatkozó ajánlásokra. Minden ajánlásnak alkalmasnak kell lennie az ügyfél számára, legyen az egy eszköz megvásárlására, tartására, eladására vagy azok ellen tett ajánlás.⁹
64. Az alkalmasságértékelési folyamat során eszközöket – így például modellportfóliókat, eszközallokációs szoftvert vagy a potenciális befektetésekhez kockázatprofil-meghatározó szoftvert – igénybe vevő Vállalkozásoktól elvárt, hogy megfelelő rendszerekkel és ellenőrzési intézkedésekkel rendelkezzenek annak biztosítására, hogy az eszközök a célnak megfeleljenek és kielégítő eredményeket hozzanak.
65. Ebben a tekintetben elvárt az eszközök olyan kialakítása, hogy azok valamennyi ügyfél vagy befektetési termék fontos sajátosságait figyelembe vegyék. Az olyan eszközök, amelyek ügyfeleket vagy befektetési termékeket tág kategóriákba sorolnak be, általánosságban nem alkalmasak erre a célra. Javasolt az ügyfelek kockázati besorolására alkalmazott kategóriák, illetve a kategóriák számának olyan meghatározása, amely biztosítja, hogy azok valódi különbséget tegyenek az ügyfelek eltérő kockázati profilja tekintetében.
66. A Vállalkozásoknak olyan politikákat és eljárásokat kell kidolgozniuk, amelyek segítségével képesek biztosítani legalább a következőket:
- a) az ügyfélnek nyújtott tanácsadás és portfóliókezelés szolgáltatások során kellő mértékű kockázatdiverzifikációt vesznek figyelembe;
 - b) az ügyfél kellőképpen tisztában van a kockázat és a hozam közötti összefüggéssel, vagyis azzal, hogy a kockázatmentes eszközök szükségszerűen alacsony nyereséget termelnek, továbbá a befektetési időtáv ezen összefüggésre, valamint a költségek befektetésre gyakorolt hatásaival;
 - c) az ügyfél pénzügyi helyzetéből adódóan képes finanszírozni a befektetéseket és viselni az azokból származó esetleges veszteségeket;
 - d) illikvid termék esetén a befektetési tanácsadás vagy portfóliókezelés szolgáltatás nyújtása során adott személyes ajánlás vagy végrehajtott ügylet során figyelembe veszik, hogy az ügyfél milyen időtartamig hajlandó fenntartani a befektetést; valamint
 - e) semminemű összeférhetlenség nem befolyásolja hátrányosan az alkalmassági értékelés minőségét.
67. Az alkalmassági értékelés elvégzéséhez elfogadandó módszertanról való döntéshozatal során a Vállalkozásoknak figyelembe kell venniük a nyújtott szolgáltatások típusát és jellemzőit, és általánosságban véve az üzleti modelljét is. Ha a Vállalkozások portfóliót kezelnek vagy tanácsot adnak az ügyfelek számára a portfóliójukat illetően, javasolt olyan módszertant

⁸ Lásd a Rendelet 50. és 51. cikkét arra vonatkozóan, hogy az ügyfeleket tájékoztatni kell a költségekről.

⁹ Lásd a Rendelet (87) preambulumbekzdését, valamint az európai értékpapír-piaci szabályozók bizottsága által 2010. április 19-én kiadott CESR/10-293. szám alatti, „A MiFID szerinti tanácsadás fogalmának megértése – kérdések és válaszok” című dokumentum 31. pontját.

elfogadniuk, amely lehetővé teszi, hogy az ügyfél portfóliójának egészére figyelemmel hajtsa végre az alkalmassági értékelést.

68. Az MNB elvárja, hogy az alkalmassági értékelés lebonyolításakor a portfóliókezelést nyújtó Vállalkozások értékeljék – ezen ajánlás 26. pontjával összhangban – az ügyfél ismereteit és tapasztalatát azon pénzügyi eszköz típusára vonatkozóan, amely esetleg a portfóliójába kerül, valamint a portfóliója kezelésére vonatkozó kockázatok típusát. Az érintett pénzügyi eszközök összetettségétől függően a Vállalkozásoknak pontosabban kell értékelniük az ügyfél ismereteit és tapasztalatait, mint egyedül azon típus alapján, amelyhez az eszköz tartozik (például általánosságban a kötvények helyett az alárendelt kölcsön tekintetében). Másrészt az ügyfél pénzügyi helyzete és befektetési célkitűzései vonatkozásában az eszköz(ök) és tranzakció(k) hatásaival kapcsolatos alkalmassági értékelést az ügyfél portfóliójának szintjén lehet elvégezni. A gyakorlatban, ha a portfóliókezelési megállapodás részletesen meghatározza azt a befektetési stratégiát, amely alkalmas az ügyfél számára a Bszt. által meghatározott és a Vállalkozások által követendő alkalmassági kritériumok tekintetében, a befektetési döntések alkalmasságának értékelése történhet a portfóliókezelési megállapodásban meghatározott befektetési döntéssel összehasonlítva, továbbá az ügyfél portfóliójának egészében kell tükröznie ezt az elfogadott befektetési stratégiát.

Ha a Vállalkozások befektetési tanácsadás keretében az ügyfél portfóliójának egészére figyelemmel megfelelő alkalmassági értékelést hajtanak végre, az egyrészt azt jelenti, hogy az ügyfelek tudásának és tapasztalatainak szintjét minden egyes befektetési termék és a kapcsolódó ügyletre vonatkozó kockázatok tekintetében értékelni kell. Másrészt az ügyfél pénzügyi helyzete és befektetési célkitűzései vonatkozásában a termék és a tranzakció hatásaival kapcsolatos alkalmassági értékelést az ügyfél portfóliójának szintjén lehet elvégezni.

69. Ha a Vállalkozások az ügyfél portfóliójának egészére figyelemmel megfelelő alkalmassági értékelést hajtanak végre, az ügyfelek portfóliójában megfelelő mértékű diverzifikációt kell biztosítaniuk, figyelembe véve az ügyfél portfóliójának kitétséget a különböző pénzügyi kockázatoknak (földrajzi kitétség, külföldi pénznemnek való kitétség, eszközosztályoknak való kitétség). Azokban az esetekben, amikor például a Vállalkozások szemszögéből az ügyfél portfóliójának mérete túl kicsi ahhoz, hogy lehetővé tegye a hitelkockázatok hatékony diverzifikálását, a Vállalkozások számára javasolt annak megfontolása, hogy az ilyen ügyfeleket „átirányítsák” olyan típusú befektetések felé, amelyek biztonságosak vagy önmagukban véve diverzifikáltak (mint például a diverzifikált befektetési alapok).

A Vállalkozásoknak különösen körültekintően kell eljárniuk a hitelkockázatok tekintetében: az ügyfelek portfóliójának egy kibocsátóra vagy ugyanazon csoportba tartozó kibocsátókra való kitétséget különösen figyelembe kell venni. Ennek az az oka, hogy ha egy ügyfél portfóliója olyan termékekre összpontosul, amelyek kibocsátása egyetlen gazdálkodó egység – vagy ugyanazon csoport gazdálkodó egységei – által történik, e gazdálkodó egység nemteljesítése esetén az ügyfél elveszítheti a teljes befektetését. Az ESMA Nyilatkozata¹⁰ is felhívja a saját elhelyezés elvén működő Vállalkozások figyelmét arra, hogy „el kell kerülniük a szanálási rendszer hatálya alá tartozó, a Vállalkozás vagy ugyanazon csoport gazdálkodó egységei által kibocsátott pénzügyi eszközökbe történő befektetések koncentrációját”. Ezért a termékek

¹⁰ „MiFID-gyakorlatok a bankok helyreállításáról és szanálásáról szóló irányelv szerinti szanálási rendszer hatálya alá tartozó pénzügyi eszközöket értékesítő vállalkozások számára” (ESMA/2016/902; a továbbiakban: ESMA Nyilatkozat).

hitelkockázatának értékeléséhez végrehajtandó megközelítéseken kívül – lásd a 7. számú elvárás – a Vállalkozásoknak el kell fogadniuk olyan ad hoc intézkedéseket és eljárásokat, amelyek biztosítják, hogy a hitelkockázati koncentrációt hatékonyan megállapítják, ellenőrzik és csökkentik (tartalmazhatják például az előzetes küszöbértékek megállapítását). E célból az ESMA Nyilatkozatnak megfelelően a Vállalkozásoknak figyelembe kell venniük a kínált értékpapírok sajátosságait, beleértve a kockázati jellemzőiket és a kibocsátó körülményeit, valamint az ügyfelek pénzügyi helyzetét, beleértve a veszteségek viselését és a befektetési célkitűzéseiket, kockázati profiljukat is.

70. Az automatizált eszközökkel végzett alkalmassági értékelés következetességének biztosítása érdekében – még akkor is, ha az ügyfelekkel való interakció nem az automatizált rendszereken keresztül történik meg – a Vállalkozásoknak rendszeresen figyelemmel kell kísérniük és tesztelniük azokat az algoritmusokat, amelyek alátámasztják az ajánlott vagy az ügyfelek nevében vállalt ügyletek alkalmasságát. Az ilyen algoritmusok meghatározásakor a Vállalkozásoknak figyelembe kell venniük az ügyfeleknek tett ajánlataikban található termékek jellegét és tulajdonságait. A Vállalkozásoktól elvárt különösen a következő intézkedések meghozatala:
- a) olyan megfelelő rendszertervezési dokumentumok létrehozása, amelyek világosan meghatározzák az algoritmusok célját, alkalmazási körét és tervezését; a dokumentumoknak tartalmazniuk kell a döntési fákat és a releváns értékelési szabályokat;
 - b) olyan dokumentált vizsgálati stratégia létrehozása, amely részletezi az algoritmusok vizsgálatának alkalmazási körét; ennek magában kell foglalnia a vizsgálati terveket, a teszteseteket, a vizsgálati eredményeket, a hibakezelést (ha releváns) és a végső vizsgálati eredményeket;
 - c) megfelelő politikák és eljárások kialakítása egy adott algoritmus módosításának kezelésére vonatkozóan, ideértve e módosítások nyomon követését és nyilvántartását; ide tartoznak azok a biztonsági intézkedések, amelyek biztosítják az algoritmus figyelemmel kísérését és megakadályozzák az ahhoz való jogosulatlan hozzáférést;
 - d) az algoritmusok felülvizsgálata és aktualizálása annak érdekében, hogy tükrözzék azokat a fontosabb változásokat (például piaci változások és az alkalmazandó jog változásai), amelyek hatással lehetnek a hatékonyságukra;
 - e) olyan politikák és eljárások kialakítása, amelyek lehetővé teszik az algoritmuson belüli hibák észlelését és megfelelő kezelését, ideértve például a tanácsadás felfüggesztését, ha ez a hiba valószínűleg az ügyfelek számára nem alkalmas tanácsokat, illetve a vonatkozó jogszabályok megsértését eredményezi;
 - f) megfelelő erőforrások – ideértve az emberi és technológiai erőforrásokat is – biztosítása az algoritmusok teljesítményének figyelemmel kísérése és felügyelete érdekében, a rendelkezésre álló tanácsok megfelelő és időszerű felülvizsgálata révén; és
 - g) megfelelő belső jóváhagyási eljárás kialakítása annak érdekében, hogy az a)-f) alpont szerinti intézkedéseket a Vállalkozások megtegyék.

V.2. Az egyenértékű termékek költségei és összetettsége

9. számú általános elvárás

71. Az alkalmasságra vonatkozó politikáknak és eljárásoknak biztosítaniuk kell, hogy mielőtt a Vállalkozások döntést hoznak azon befektetési termékekre vonatkozóan, amelyeket ajánlani kívánnak, vagy amelyekbe az ügyfél nevében kezelt portfólió részeként befektetnek, a

lehetséges befektetési alternatívák alapos értékelése megtörténjen, figyelembe véve a termékek költségeit és összetettségét.

Kiegészítő elvárások

72. Szükséges, hogy a Vállalkozások olyan eljárást alkalmazzanak, amely figyelembe veszi a szolgáltatás jellegét, az üzleti modellt és a kínált termékeket, hogy értékelje azokat a rendelkezésre álló termékeket, amelyek „egyenértékűek” egymással abból a szempontból, hogy megfelelnek az ügyfél igényeinek és körülményeinek. Ilyenek lehetnek például a hasonló célpiacokkal és hasonló kockázat/hozam profillal rendelkező pénzügyi eszközök.
73. A költségtényező mérlegelésekor a Vállalkozásoknak figyelembe kell venniük a Bszt. 40. § (5) bekezdése és a Rendelet 50. cikke hatálya alá tartozó költségeket és díjakat. Az összetettséget illetően elvárt a 7. számú elvárásban meghatározott kritériumoknak történő megfelelés. A korlátozott termékkínálatú vagy az egyetlen terméktípust ajánló Vállalkozások esetében, ahol az „egyenértékű” termékek értékelésének lehetősége korlátozott, fontos, hogy az ügyfelek teljesszűrésben tisztában legyenek ezekkel a körülményekkel. Ebben az összefüggésben különösen fontos, hogy az ügyfelek megfelelő tájékoztatást kapjanak arról, hogy mennyire korlátozott a kínált termékek köre a Bszt. 40. § (5) bekezdés a) pont ab) alpontja alapján.¹¹
74. Ha a Vállalkozások olyan közös portfólióstratégiákat vagy befektetési mintaajánlatokat használnak, amelyek – a Vállalkozások által meghatározott – ugyanazon befektetési profillal rendelkező különböző ügyfelekre alkalmazandók, az egyenértékű termékek költségének és összetettségének értékelése magasabb szinten történhet, központilag (például egy befektetési bizottságon vagy egyéb, közös portfólióstratégiákat vagy befektetési mintaajánlatokat meghatározó bizottságon belül), ugyanakkor a Vállalkozásoknak ez esetben is minden ügyfél tekintetében szükséges gondoskodniuk arról, hogy a kiválasztott befektetési termékek alkalmasak legyenek és megfeleljenek az ügyfél profiljának.
75. Az MNB elvárja, hogy a Vállalkozások meg tudják indokolni azokat a helyzeteket, amelyekben költségesebb vagy összetettebb terméket választanak vagy ajánlanak egy egyenértékű termékkel szemben, figyelembe véve azt, hogy a termékek kiválasztási folyamatához a befektetési tanácsadás vagy portfóliókezelés összefüggésében további kritériumokat is meg lehet fontolni (ekként a portfólió diverzifikációját, likviditását vagy kockázati szintjét). A Vállalkozásoknak dokumentálniuk kell ezeket a döntéseket, és nyilvántartást szükséges vezetniük azokról, mivel a belső ellenőrzési területnek külön figyelmet kell fordítania ezen döntésekre. A Vállalkozásoktól elvárt a vonatkozó dokumentumok felülvizsgálata. A befektetési tanácsadás során a Vállalkozások úgy is dönthetnek, hogy tájékoztatják az ügyfelet arról, hogy jól meghatározott okokból a költségesebb és összetettebb pénzügyi eszköz választását ajánlják számára.

V.3. A befektetések közötti váltás költségei és előnyei

10. számú általános elvárás

¹¹ A MiFID II-vel összhangban a Vállalkozástól ezért nem várható el a piacon létező összes befektetési lehetőség figyelembevétele ahhoz, hogy megfeleljen a Rendelet 54. cikk (9) bekezdésének.

76. A Vállalkozásoktól elvárt megfelelő politikák és eljárások kidolgozása annak biztosítására, hogy a befektetések közötti váltás költségeinek és előnyeinek elemzése eredményeképpen képesek legyenek bemutatni, hogy a befektetések közötti váltás várható előnyei nagyobb mértékűek a költségeknél. Elvárt továbbá, hogy a Vállalkozások megfelelő ellenőrzési mechanizmusokkal rendelkezzenek a MiFID II szabályozásból eredő követelmények megkerülésének megakadályozására.

Kiegészítő elvárások

77. Ezen ajánlás alkalmazásában az olyan befektetési döntés, mint például egy kezelés alatt álló portfólió egy index leképezése céljából történő kiegyensúlyozása – az ügyféllel kötött megállapodásnak megfelelően – egy passzív stratégia esetén általában nem tekintendő befektetések közötti váltásnak. A küszöbértékek fenntartása nélkül végrehajtott tranzakciók befektetések közötti váltásnak minősülnek. A szakmai ügyfelekre vonatkozóan a költség-haszon elemzés a befektetési stratégia szintjén hajtható végre.
78. Elvárt, hogy a Vállalkozások minden szükséges információt figyelembe vegyenek annak érdekében, hogy képesek legyenek elvégezni a befektetések közötti váltás költség-haszon elemzését, vagyis az új befektetés(ek) előnyeinek és hátrányainak értékelését. A költségdimenzió mérlegelésekor a Vállalkozásoknak figyelembe kell venniük a Bszt. 40. § (5) bekezdése és a Rendelet 50. cikke hatálya alá tartozó költségeket és díjakat. Ebben az összefüggésben mind a pénzbeli, mind a nem pénzbeli költség- és előnytényezők fontosak lehetnek. E tényezők többek között a következőket foglalhatják magukban:
- a) a javasolt alternatív ügylet várható nettó hozama (figyelemmel az ügyfél által fizetendő esetleges előzetes költségekre is) a meglévő befektetés várható nettó hozamával szemben (figyelemmel az ügyfél számára esetlegesen felmerülő, a már a portfóliójában lévő termékről történő lemondáshoz kapcsolódó bármely kilépési költségre is);
 - b) az ügyfél helyzetének és szükségleteinek változása, ami oka lehet a befektetések közötti váltás megfontolásának (például váratlan és nem tervezett családi esemény következtében a likviditás szükségessége rövid távon);
 - c) a termékek jellemzőinek, illetve a piaci körülményeknek a változása, amely okot adhat az ügyfél portfólióján belüli váltásra (például valamely termék illikviddé válik a piaci trendek miatt);
 - d) a befektetések közötti váltásból eredő előnyök az ügyfél portfóliója számára, mint például
 - da) a portfólió diverzifikációjának növekedése (a földrajzi terület, az eszköz típusa, a kibocsátó típusa szerint),
 - db) a portfólió kockázati profiljának fokozott összehangolása az ügyfél kockázati célkitűzéseivel,
 - dc) a portfólió likviditásának növekedése, vagy
 - de) a portfólió teljes hitelkockázatának csökkenése.
79. A befektetési tanácsadás során a Vállalkozások által a lakossági ügyfél számára a tranzakció lebonyolítása előtt biztosítandó alkalmassági jelentésben világosan részletezni kell, hogy az ajánlott váltás előnyei miért haladják meg annak költségeit.

80. Az MNB elvárja, hogy a Vállalkozások olyan rendszereket és ellenőrzési intézkedéseket is elfogadjanak, amelyekkel nyomon követhető az ajánlott befektetések közötti váltás költségének és előnyeinek felmérésére vonatkozó kötelezettség megkerülésének kockázata, például olyan esetekben, amikor egy termék értékesítésére vonatkozó tanácsot egy másik termék megvásárlására irányuló tanácsadás követ (akár napokkal később), de a két ügylet valójában kezdetől fogva szigorúan egymáshoz kapcsolódott.
81. Ha a Vállalkozások olyan közös portfólióstratégiákat vagy befektetési mintaajánlatokat alkalmaznak, amelyek ugyanazon befektetési profilon belül – a Vállalkozások által meghatározott módon – különböző ügyfelekre vonatkoznak, a befektetések közötti váltás költség-haszon elemzését az egyéni ügyfeleknél vagy az egyéni ügyfeleknél magasabb szinten lehet elvégezni. Amennyiben egy befektetések közötti váltásról központilag döntenek, például egy befektetési bizottság vagy bármely más, a közös portfólióstratégiákat vagy a befektetési mintaajánlatokat meghatározó bizottság által, a költség-haszon elemzést az említett bizottság szintjén lehet elvégezni. Ha erről a váltásról központilag döntenek, az e szinten végzett költség-haszon elemzés általánosságban valamennyi hasonló ügyfélportfólióra alkalmazandó anélkül, hogy az egyes egyéni ügyfelekről külön értékelést készítenének. Ilyen helyzetben a Vállalkozások az érintett bizottság szintjén is megállapíthatják, hogy miért nem történik meg a befektetések közötti váltás bizonyos ügyfelek számára. Annak ellenére, hogy a költség-haszon elemzés magasabb szinteken végezhető ilyen helyzetekben, a Vállalkozásoknak mindazonáltal megfelelően ellenőrizniük kell, hogy egyes ügyfelek nem rendelkeznek-e olyan sajátos tulajdonságokkal, amelyek külön elemzést igényelhetnek.
82. Amennyiben a portfóliókezelést végző Vállalkozások egy személyre szabottabb megbízásban és befektetési stratégiában egyeztek meg az adott ügyféllel az ügyfél egyedi befektetési igényei miatt, a befektetések közötti váltás ügyfél szinten történő költség-haszon elemzése javasolt. A szakmai ügyfelekkel fenntartott kapcsolatokra vonatkozóan a 77. pontban foglaltak irányadók.
83. A 81. és 82. pontban foglaltak ellenére, ha a portfóliókezelést végző Vállalkozások úgy ítélik meg, hogy egy portfólió összetételét vagy paramétereit indokolt megváltoztatni oly módon, amelyet az ügyfél által elfogadott megbízásban nem engedélyez (pl. egy részvényfókuszú stratégiáról egy kötvényfókuszú stratégiára való váltás), elvárt, hogy a portfóliókezelést végző Vállalkozások ezt egyeztessék az ügyféllel, és vizsgálják felül az alkalmassági értékelést, vagy egy újat készítsenek egy új megbízásban keretében.

VI. Egyéb, kapcsolódó követelmények

VI.1. A Vállalkozások alkalmazottainak képzése

11. számú általános elvárás

84. A Vállalkozásoknak biztosítaniuk kell, hogy az alkalmassági eljárás lényeges részét lebonyolító alkalmazottaik a szükséges jártassággal, tudással és szakértelemmel rendelkezzenek.

Kiegészítő elvárások

85. A Vállalkozásoknak gondoskodniuk kell arról, hogy a munkatársak tisztában legyenek az alkalmassági értékelési eljárásban betöltött szerepükkel, valamint rendelkezzenek a kijelölt felelősségi körök ellátásához szükséges jártassággal, tudással és szakértelemmel, beleértve a vonatkozó szabályozási követelmények és eljárások ismeretét.
86. A Vállalkozások nevében az ügyfeleknek a pénzügyi eszközökről, strukturált betétekről, befektetési szolgáltatásokról vagy kiegészítő szolgáltatásokról befektetési tanácsot vagy információt – illetve portfóliókezelés szolgáltatást – nyújtó alkalmazottaknak birtokában kell lenniük a Bszt. 43. § (1) bekezdése szerinti – és részletesebben az ügyfeleknek pénzügyi eszközökről, befektetési szolgáltatási tevékenységről vagy kiegészítő szolgáltatásról befektetési tanácsot vagy információt nyújtó természetes személyekre vonatkozó, szakmai képességekre és kompetenciákra vonatkozó követelményekről szóló 37/2017. (XII. 27.) MNB rendeletben meghatározott – kötelezettségeik teljesítéséhez szükséges ismereteknek és szakértelemnek, beleértve az alkalmassági értékelésre vonatkozó ismereteket és szakértelmet is.
87. Az egyéb alkalmazottaknak, akik nem állnak közvetlen kapcsolatban az ügyfelekkel, hanem más módon vesznek részt az alkalmassági értékelésben, rendelkezniük kell az alkalmassági eljárásban betöltött szerepükhöz kapcsolódó feladatok ellátásához szükséges jártassággal, tudással és szakértelemmel. Ilyen feladat lehet például a kérdőívek összeállítása, az alkalmassági értékelés elvégzéséhez szükséges algoritmusok meghatározása, illetve az alkalmassági értékelés elvégzéséhez és az alkalmassági követelményeknek való megfelelés ellenőrzéséhez szükséges egyéb szempontok meghatározása.
88. Adott esetben az automatizált eszközök – ideértve a hibrid eszközöket is – alkalmazása során a Vállalkozásoknak biztosítaniuk kell, hogy az ilyen eszközök meghatározásával kapcsolatos tevékenységekben részt vevő alkalmazottaik
- a) megfelelő ismeretekkel rendelkezzenek a digitális tanácsadáshoz használt technológiáról és algoritmusokról (különösen a digitális tanácsok alapjául szolgáló algoritmusok logikájáról, kockázatairól és szabályairól); és
 - b) képesek megérteni és felülvizsgálni az algoritmusok által generált digitális/automatizált tanácsadást.

VI.2. Nyilvántartás

12. számú általános elvárás

89. A Vállalkozásoktól elvárt legalább a következők biztosítása:
- a) megfelelő nyilvántartási és megőrzési intézkedések az alkalmassági értékeléshez kapcsolódó rendszerezett és átlátható nyilvántartás biztosítása érdekében, amelynek tartalmaznia kell az ügyféltől összegyűjtött információkat, a befektetési tanácsadásokat, az elvégzett alkalmassági értékelést követően végrehajtott valamennyi befektetést és tőkekivonást, valamint az ügyfeleknek átadott kapcsolódó alkalmassági jelentéseket;
 - b) a nyilvántartási intézkedéseknek kialakításuknál fogva lehetővé kell tenniük az alkalmassági értékeléssel kapcsolatos hibák – például félreértékesítés – kimutatását;

- c) a nyilvántartásoknak – ideértve az ügyfelek számára biztosított alkalmassági jelentéseket – hozzáférhetőnek kell lenniük a Vállalkozás érintett munkatársai és az illetékes hatóságok számára;
- d) megfelelő folyamatoknak kell rendelkezésre állniuk a nyilvántartási intézkedések esetleges hiányosságainak vagy korlátainak mérséklésére.

Kiegészítő iránymutatások

- 90. A Vállalkozások által elfogadott nyilvántartási intézkedéseket úgy kell kialakítani, hogy azok lehetővé tegyék a Vállalkozások számára egy adott befektetés/tőke kivonás és befektetési tanács okának utólagos visszakeresését, még akkor is, ha ez a tanács nem eredményezett tényleges befektetést/tőke kivonást. Ez fontos lehet az ügyfél és a Vállalkozás közötti esetleges vita esetén. Az intézkedés emellett az ellenőrzés szempontjából is jelentőséggel bír: a nyilvántartás hiányosságai hátráltathatják az illetékes hatóság Vállalkozás alkalmassági folyamatával kapcsolatos értékelését, valamint a félreértékesítéssel összefüggő kockázatok vállalatvezetés általi azonosítását.
- 91. A Vállalkozások ezért kötelesek nyilvántartást vezetni minden, az alkalmassági értékeléssel összefüggő információról, többek között az ügyfélre vonatkozó információkról – beleértve az információ felhasználásának módját és az ügyfél kockázati profiljának kialakítása szempontjából való értelmezését –, valamint az ügyfélnek ajánlott vagy a nevében vásárolt pénzügyi eszközökre vonatkozó információkról, valamint az ügyfeleknek nyújtott alkalmassági jelentésről. A nyilvántartásnak a következőket kell tartalmaznia:
 - a) a Vállalkozások által az alkalmassági értékelés tekintetében végrehajtott módosítások, különösen az ügyfél kockázati profiljának változásai;
 - b) a pénzügyi eszközök azon típusai, amelyek az adott profilhoz alkalmasak és az értékelés indokolása, valamint az esetleges változások és azok okai.
- 92. A Vállalkozásoktól elvárt azon további kockázatok ismerete, amelyek befolyásolhatják az internetes, illetve digitális eszközökön keresztül biztosított befektetési szolgáltatások nyújtását. Ilyen kockázat lehet egyebek mellett a rosszindulatú kibertevékenység. A Vállalkozásoktól elvárt az ezen kockázatok enyhítésére alkalmas intézkedések meghozatala.

VII. A megfelelőség értékelésekor irányadó elvárások¹²¹³

- 93. Az ajánlás ügyfelek tájékoztatására vonatkozó 3-6. pontjában foglaltak megfelelően irányadók a pénzügyi eszköz vagy ügylet megfelelőségének értékelése során is.
- 94. Az ügyfelekre vonatkozó információ beszerzése, terjedelme, megbízhatósága és frissítése tekintetében irányadó, az ajánlás 10-13., 18., 19., 21-24., 28., 32-34., 36., 38., 39. és 41.

¹² Ahol jelen pont az ajánlás korábbi pontjai megfelelő alkalmazásának szükségességére utal, ott a megfelelőségi értékelés tekintetében az ügylettel vagy pénzügyi eszközzel kapcsolatos ismeret és tapasztalat felmérését és értékelését kell érteni.

¹³ A VII. fejezetet 2023. március 1-jén a befektetési szolgáltatás nyújtása során irányadó megfelelőség értékelésére és a kizárólag végrehajtottással kapcsolatos szolgáltatásokra vonatkozó kötelezettségek teljesítésének egyes szempontjairól szóló 2/2023. (I.30.) számú ajánlás hatályon kívül helyezi.

pontjában rögzített követelmények megfelelően alkalmazandók a megfelelőség értékelése során is.

95. A megfelelőség értékelésére köteles Vállalkozások számára is megfelelően alkalmazandók az ajánlás 46-56., 62., 64., 65., valamint 84-86. pontjában rögzített elvárások.
96. Elvárt, hogy a Vállalkozások az adott pénzügyi eszközre vonatkozó megbízás végrehajtását megelőzően olyan – lehetőleg informatikai eszközökkel támogatott – módszereket és eljárásokat alkalmazzanak, amelyek révén biztosítható, hogy az adott pénzügyi eszköz valóban megfelel az ügyfél kockázati besorolásának.
97. Az MNB elvárja, hogy amennyiben a Vállalkozások a megfelelési teszt eredménye alapján úgy ítélik meg, hogy a leendő szerződő fél vagy ügyfél számára az adott pénzügyi eszköz vagy ügylet nem megfelelő, úgy elsődlegesen azon a kommunikációs eszközön hívják fel erre az ügyfél figyelmét, amelynek igénybevételével az ügyfél a pénzügyi eszközre vagy ügyletre való megbízást kezdeményezte. Szükséges továbbá, hogy a figyelemfelhívás dokumentált és ellenőrizhető módon történjen.
98. Javasolt, hogy amennyiben az ügyfél számára az adott pénzügyi eszköz vagy ügylet nem megfelelő, és a pénzügyi eszközre vagy ügyletre vonatkozó megbízás végrehajtására sor került, úgy a Vállalkozások a megbízás végrehajtását követő tájékoztató információk között ismételtén értesítsék az ügyfelet a meg nem felelésről. Ez megtörténhet az ügyletek visszaigazolására szolgáló dokumentumokon vagy a számlakivonatokon is.
99. Abban az esetben, ha az alkalmassági és megfelelési teszt ugyanazon dokumentumban jelenik meg, az MNB elvárja, hogy a dokumentumból jól elkülöníthető módon tűnjön ki ennek ténye. Elvárt továbbá, hogy a dokumentumban egyértelműen legyenek megjelölve a megfelelés és alkalmasság vizsgálatára szolgáló kérdések, és az figyelemfelhívásra alkalmas módon tájékoztassa a leendő szerződő felet, illetve ügyfelet a két teszt eltérő céljáról és alkalmazási köréről.

VIII. Záró rendelkezések

100. Az ajánlás az Magyar Nemzeti Bankról szóló 2013. évi CXXXIX. törvény 13. § (2) bekezdés i) pontja szerint kiadott, a felügyelt pénzügyi szervezetekre kötelező erővel nem rendelkező szabályozó eszköz. Az MNB által kiadott ajánlás tartalma kifejezi a jogszabályok által támasztott követelményeket, az MNB jogalkalmazási gyakorlata alapján alkalmazni javasolt elveket, illetve módszereket, a piaci szabványokat és szokványokat.
101. Az ajánlásnak való megfelelést az MNB az általa felügyelt pénzügyi szervezetek körében az ellenőrzési és monitoring tevékenysége során figyelemmel kíséri és értékeli, összhangban az általános európai felügyeleti gyakorlattal.
102. Az MNB felhívja a figyelmet arra, hogy a pénzügyi szervezet a jelen ajánlás tartalmát szabályzatai részévé teheti. Ebben az esetben a pénzügyi szervezet jogosult feltüntetni, hogy a szabályzatában foglaltak megfelelnek az MNB által kiadott vonatkozó ajánlásnak. Amennyiben a pénzügyi szervezet csupán az ajánlás egyes részeit kívánja szabályzataiban

megjeleníteni, úgy az ajánlásra való hivatkozást kerülje, illetve csak az ajánlásból átemelt részek tekintetében alkalmazza.

103. Az MNB a jelen ajánlás alkalmazását 2019. május 15-től várja el az érintett pénzügyi szervezetektől.

104. 2019. május 15-én hatályát veszti a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyelete elnökének 3/2013. (II. 7.) számú ajánlása a befektetési szolgáltatási tevékenység nyújtása során a szerződéskötést megelőző tájékoztatói kötelezettség prudens teljesítéséhez.

Dr. Matolcsy György s.k.,
a Magyar Nemzeti Bank elnöke